

**«Використання інноваційних технологій
у формуванні національної свідомості та
високоморальної дитячої особистості
під час занять гуртків декоративно-прикладного напрямку»**

Автор роботи: Курило Наталія Валеріївна,
керівник гуртка «Народна творчість»
Зміївського центру дитячої та юнацької творчості.

Зміст роботи:

1. Анотація досвіду роботи.
2. Опис педагогічного досвіду.
3. План-конспект заняття гуртка за темою «Робота з рослинними матеріалами. Виготовлення квітів з обгорток качанів кукурудзи».
4. План-конспект заняття гуртка за темою «Народні традиції вишивання рушників».
5. Експрес-подорож «У країні ремесел».

Анотація

досвіду роботи

Тема досвіду: Використання інноваційних технологій у формуванні національної свідомості та високоморальної дитячої особистості під час занять гуртків декоративно-прикладного напрямку

Адреса досвіду: Зміївський центр дитячої та юнацької творчості,
Харківська обл., м.Зміїв, майдан Радянський, 1

Автор: керівник гуртків «Народна творчість»
Курило Наталія Вплеріївна

Провідна наукова ідея досвіду:

Впровадження в практику діяльності керівника гуртка інноваційних технологій, що сприяє якісному опануванню учнями різних технік декоративно-ужиткового мистецтва, підвищенню результативності навчально-виховного процесу у гуртку, формуванню національно свідомої, активної та творчої дитячої особистості.

Мета досвіду:

Запровадження в навчально-виховний процес інноваційних освітніх технологій, спрямованих на всебічний розвиток особистості дитини як умови її успішної самореалізації, формування громадянських якостей.

Задачі досвіду:

- використання інноваційних форм організації навчально-виховної діяльності, методів і засобів розвитку творчої особистості, здатної до саморозвитку та самовдосконалення;
- формування у дітей ґрунтовних практичних навичок художньо-творчої діяльності;
- духовний розвиток особистості.

Актуальність досвіду:

Використання досвіду надає можливість керівнику гуртка вирішити ряд нагальних проблем:

- ефективний розвиток творчих здібностей дітей;
- організація власної самостійної творчої діяльності;
- формування у вихованців свідомого ставлення до української культури, народного мистецтва.

Новизна досвіду:

Ефективне використання новітніх технологій в навчально-виховному процесі, спрямованих на підвищення рівня позашкільної освіти, формування національно свідомої, високодуховної дитячої особистості.

Практична значущість досвіду:

- позитивна динаміка якості знань, вмінь та навичок, зростання свідомої мотивації до навчання;
- формування в учнівській молоді активної громадянської позиції;
- активна участь в різноманітних конкурсах, фестивалях, виставках; наявність переможців в заходах різного рівня;
- формування у дітей потягу до самовдосконалення.

Умови ефективного функціонування досвіду:

Прагнення керівника гуртка до удосконалення фахової майстерності, професійної мобільності, створення оптимальних умов для творчого саморозвитку кожної дитини.

«Любов до Батьківщини починається із захоплення красою того, що бачить перед собою дитина, чим вона милується, в що вкладає частинку своєї душі».

В. О.Сухомлинський

У Законі України «Про позашкільну освіту», Національній доктрині розвитку освіти визначаються завдання - виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України.

Це спонукає до створення в навчальних закладах такої системи виховання, яка б забезпечувала гармонійне поєднання національного і полікультурного виховання; збагачення морального досвіду учнів, формування в учнівської молоді життєвої компетентності.

З огляду на потребу формування в молодого покоління активної життєвої позиції та стійких моральних принципів, педагогічний колектив Зміївського центру дитячої та юнацької творчості упроваджує нестандартні форми залучення вихованців навчально-виховної діяльності.

Я, як керівник гуртка «Народна творчість», обрала для опрацювання тему самоосвітньої роботи «Використання інноваційних технологій у формуванні національно свідомої та високоморальної дитячої особистості під час занять гуртків декоративно-прикладного мистецтва». В даній роботі мною представлений досвід практичної діяльності, який був накопичений протягом 5 останніх років.

Виховання особистості – одна з найголовніших проблем сучасності. І це зрозуміло: новому суспільству потрібна нова людина – високоосвічена, інтелігентна, національно свідома.

Велику роль у формуванні національно свідомої та високоморальної дитячої особистості відіграють позашкільні навчальні заклади. Практика показує, що доцільно організований позашкільний педагогічний процес сприяє формуванню духовно і морально багатой особистості, засвоєнню учнями системи морально-етичних норм, розвитку дитячої ініціативи, а також впливає на розвиток почуттів, волі, характеру і високої моралі.

Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинена, національно свідома, високоосвічена, життєво компетентна, творча особистість, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.

Для різнобічного та гармонійного розвитку зростаючої особистості необхідно, щоб освітній процес у навчальному закладі будувався не тільки на науковому осмисленні дійсності, а й на духовних, моральних, культурних цінностях і громадських пріоритетах українського народу й усього людства.

Тому, моя діяльність спрямована на виконання основних завдань навчально-виховного процесу:

- національно-патріотичне виховання особистості, розвиток моральних почуттів і відповідної поведінки,

- формування високої мовної культури, досконале володіння українською мовою, знання Конституції, виховання поваги до народних та державних символів,
- виховання доброти, чесності, порядності та справедливості; оволодіння народною мораллю, релігійною етикою, естетикою та народною культурою,
- вироблення свідомого ставлення до праці, розвиток потреб у творчій роботі,
- валеоекологічна освіта й розвиток потреби у спілкуванні з природою, прагнення до її пізнання,
- створення середовища, яке сприятиме розвитку ініціативи учнів, реалізації індивідуальних здібностей і талантів учнівської молоді.

Ефективне виконання цих завдань можливе за умови створення цілісної виховної системи, упровадження новітніх виховних та освітніх технологій.

У своїй роботі я віддаю перевагу таким інноваціям, як:

- **технологія формування творчої особистості**

Під час занять в гуртках декоративно-прикладного мистецтва діти знайомляться з народними ремеслами, мають змогу спробувати себе в різних видах діяльності. Кожен має можливість проявити себе, знайти для себе щось цікаве, розвинути свої здібності в обраному ремеслі.

На заняттях гуртків «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Народна творчість» діти створюють оригінальні, неповторні вироби.

Так, якщо учні початкового рівня навчання освоюють різні види робіт з папером (орігамі, витинанка, паперова пластика, пап'є-маше), тканиною, природним матеріалом, а також плетіння гачком, ліплення, писанкарство, вишивку, бісероплетіння, то в гуртках основного рівня вони удосконалюють набуті навички, виконуючи більш складні, творчі завдання, а крім того знайомляться з новими напрямками (різними видами аплікацій, ткацтвом, макраме, декоративним розписом, декупажем).

У процесі пізнавальної та практичної діяльності розвиваються художній смак, тренується образне мислення. Адже рівень розвитку творчих здібностей визначає можливості дитини у художньо-конструкторській діяльності.

Структура змісту завдань передбачає оволодіння знаннями про художні цінності українського народу, навичками композиційної роботи, здійснення міжпредметних зв'язків з образотворчим мистецтвом, історією, кресленням, тощо. На основі цього формується досвід творчого засвоєння знань, розвиваються творчі здібності вихованців.

Заняття в гуртку, відвідування виставок декоративно-прикладного мистецтва сприяють розвитку фантазії, виховують почуття прекрасного, що є ознаками розвиненої особистості.

- **технологія саморозвитку**

Найскладнішим завданням для педагога є правильне формування у вихованців почуттів та емоцій: почуття патріотизму, поваги до праці поколінь, милосердя, честі і гідності.

Система цінностей і якостей особистості розвивається і виявляється через її власне ставлення до себе (саморозвиток і збереження своєї індивідуальності), до суспільства (особистість повинна формуватися на кращих

гуманістичних основах), до держави, нації (діти мають зростати національно свідомими громадянами, патріотами).

Для результативного виховного впливу на дитину, необхідно познайомитися з нею ближче, дізнатися її здібності, нахили, скласти її психологічний портрет. В цьому мені допомагають діагностичні тестування та анкетування учнів, бесіди з батьками, вчителями.

Для самовдосконалення особистість потребує роботи над «зоною найближчого розвитку», потрібні гідні приклади. Екскурсії до Художнього музею, відвідування виставок декоративно-прикладного мистецтва дають поштовх до нових задумів, оволодіння новими техніками, і як висновок - подальший творчий та духовний розвиток особистості

Важливою формою у вихованні національної самосвідомості учнів є також організація виставок творчих робіт гуртківців. Постійно діюча виставка в нашому закладі дає можливість учням ознайомити зі своїми творчими доробками широке коло глядачів та продемонструвати свою майстерність.

У національно-патріотичному вихованні учнівської молоді свою роль відіграє куточок національної символіки та музейна кімната з народознавства Зміївського ЦДЮТ, в якій поряд із старовинними побутовими речами українців, національним одягом, посудом знаходяться і кращі роботи моїх вихованців, виготовлені в техніці народних промислів.

- проектна технологія

Здатність до розуміння і творчого самовираження у сфері декоративно-прикладного мистецтва формується під час сприймання творів мистецтва і практичної діяльності. У зв'язку з цим надзвичайно актуальною стає проектна діяльність, що сприяє розвитку і збагаченню емоційно-чуттєвого духовного світу дітей засобами мистецтва.

На етапі творчої розробки, переходу від ескізу й проекту до конструювання та моделювання виробів, формуються художньо-конструкторські здібності вихованців, свідоме прагнення дітей до життєтворчості, вміння будувати своє життя, повноцінно використовувати свій час.

Вихованці мого гуртка є неодноразовими переможцями та лауреатами районних та обласних виставок-конкурсів декоративно-прикладного мистецтва, серед яких - «Барви Слобожанщини», «Таланти III тисячоліття», «Знай і люби свій край», «Крокове коло». Саме під час підготовки до цих конкурсів учні самі обирають темувласної роботи, будують поетапний план її виконання, вносять зміни в дизайнерське оформлення робіт тощо. Тобто, робота над творчими проектами дає змогу вихованцям в повній мірі самореалізуватися.

Як свідчить практика, результат проектної діяльності полягає не лише в залученні дітей до художньої творчості, а й у тому, щоб викликати в них осмислення своєї ролі в збереженні художніх цінностей сучасності та минулого.

- інтерактивні технології

Значну роль у формуванні духовно моральної та національно свідомої особистості відіграють інтерактивні технології. Наприклад, під час інтерактивної години «З теплом у серці» вихованці залюбки створюють газету з власними побажаннями для України. А інтерактивна гра «Хто ти такий?» дає змогу учням зрозуміти себе, як особистість, замислитися над своєю зовнішністю, звичками, характером, зрозуміти свою приналежність до українського народу.

У своїй діяльності я широко використовую **музейну педагогіку** як дієву технологію національно-патріотичного виховання.

Вже стало традиційним відвідування гуртківцями музейної кімнати Шелудьківського ліцею на базі якого працює гурток «Народна творчість», музею Бойового братерства (С.Соколове), музею Бойової Слави Гвардійців - широнінців (с.Таранівка), Зміївського краєзнавчого музею.

Ефективність роботи педагога залежить від досконалого володіння сучасними **інформаційними технологіями навчання**.

Тому я систематично знайомлюсь з різними художніми техніками, надбаннями та секретами майстрів, використовую інформацію Інтернет-джерел, упроваджую технологію «майстер-клас».

Опанування форми навчання майстер-клас, яка набуває у сьогодення популярних масштабів, є виправданим заходом інноваційного підходу до реалізації активного та професійного навчання майже в будь-яких галузях діяльності. Для проміжного і підсумкового оцінювання творчої діяльності моїх гуртківців та їхнього позитивного емоційного стимулювання я періодично організовую майстер-класи з декоративно-ужиткового мистецтва. При цьому сама на власних вправах чи технологіях демонструю, як застосовувати набуті знання та вміння.

Значну роль у формування національної свідомості дітей відіграють родинні та народознавчі свята. В процесі підготовки до свят мої вихованці вивчають українські пісні, гуморески, вірші українських поетів, що допомагає зміцнювати інтерес до національної культури та розкриває її красу. Так, свято «Уклонимося хлібові» виховує у гуртківців повагу до праці батьків, до хліба як святині, до щоденної людської праці. Високі моральні якості прищеплюються під час виховних бесід, годин спілкування, пізнавальних акцій тощо.

Сьогодні, як ніколи, треба думати про духовність, бо наше суспільство переживає кризу, яка охоплює не тільки економічну, політичну, а й духовну сфери буття. Адже яким буде духовний світ людини, такий слід вона залишить після себе на землі.

Звичайно, позашкільний навчальний заклад не може захистити дитину від негативного впливу середовища, але він в змозі заповнити її вільний час, надати можливість самореалізуватися і самовиразитися через зв'язок з традиційною народною культурою, духовною спадщиною українського народу.

А.С.Макаренко зазначав, що прагнення до краси глибоко закладено природою в кожній людині, і це найкращий ричаг, яким можливо спрямувати людину до культурних цінностей, і як результат - високої духовності. Саме тому виховний процес в гуртках я спрямовую на те, щоб навчити дітей пізнавати навколишній світ, засвоювати здобутки світової і національної культури, спонукати їх до духовного пошуку і відкриття для себе того, що людство створило в ході розвитку цивілізації.

Навчально-виховна діяльність педагога

Традиційні технології навчання

Інформаційні технології навчання

Інноваційні освітні технології

Масові заходи, виховні бесіди, пізнавальні години спілкування

Інтернет-мережа, літературні джерела

Музейна педагогіка

Технології саморозвитку

Майстер-класи

Проектні технології

Інтерактивні технології

Національно свідома, високодуховна, творча особистість

План-конспект заняття гуртка «Народна творчість»

початковий рівень,
1-й рік навчання.

Тема: Робота з рослинними матеріалами. Виготовлення квітів з обгорток качанів кукурудзи.

Мета:

- Навчити учнів виготовляти квіти з обгорток качанів кукурудзи.
- Розвивати дрібну моторику рук , окомір.
- Виховувати естетичний смак, охайність в роботі.

Тип заняття: засвоєння нових знань, вмінь та навичок.

Форма організації заняття: групова.

Вид заняття: творча майстерня.

Педагогічна технологія: технологія творчого розвитку.

Обладнання: демонстраційний матеріал – зразки квітів, обгортки качанів кукурудзи, гілочки, нитки, ножиці.

Хід заняття

I. Вступна частина

1. Організаційний момент.

2. Актуалізація опорних знань.

- Які рослинні матеріали використовують в декоративно – прикладному мистецтві?

3. Повідомлення теми та завдань заняття.

Сьогодні ми дізнаємося, як можна творчо використати знайомий вам рослинний матеріал – обгортки качанів кукурудзи. А що ми будемо робити з цього матеріалу, ви дізнаєтесь, коли розв'яжете кросворд . Потрібне слово буде написано в вертикальному стовпчику червоними літерами.

Кросворд «Квіти»

1. У зеленім картузі
На одній стоїть нозі.
Коло вуха китиця
Щирим злотом світиться.
Звичка в нього є ота:
Він голівку поверта
В бік, де сонце котиться,
Родичем доводиться.
2. Цвіте синьо, лист зелений,
Квітник прикрашає,
Хоч мороз усе побив –
Його не займає.

3. Я найперша зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо не стане мене влітку.
4. Яка квітка цвіте наприкінці літа?
5. Навесні я сіяла насіннячко,
Доглядало квіти тепле літечко!
Восени на свято любій мамі
Подарую я червоні ...

С	О	Н	Я	Ш	Н	И	К												
					Б	А	Р	В	І	Н	О	К							
			П	Р	О	Л	І	С	О	К									
				А	Й	С	Т	Р	А										
		М	А	Л	Ь	В	И												

Як ви зрозуміли, сьогодні ми виготовлятимемо квіти.

II. Основна частина

1. Викладення нового матеріалу.

Розповідь педагога з елементами гри:

Напевно, немає на світі такої людини, яка була б байдужа до краси, ароматів та різнобарв`я квітів.

- Які квіти ви знаєте ?
- Які з них вам подобаються найбільше ?

Про яскраві квіти українцями складено багато загадок, пісень, віршів.

Сонечко в траві зійшло,
Усміхнулось, розцвіло ,
Потім стало біле-біле
І за вітром полетіло .

(кульбаба)

Запалали в чистім полі,
Наче галстуки червоні.

То палає в полі так
Польовий червоний ...(мак)

Жовтенька голівонька,
Біленька хустинонька,
Що я за квітонька?

(ромашка)

Відходить у минуле і літо, і осінь з їх різнокольоровими запашними квітами. А ми з вами, хоч і не чарівники, але, дякуючи майстерним рукам, зможемо продовжити цвітіння зробленим власноруч квітам.

Подивіться на зразок цієї квітки (демонстрація зразку). Виготовляється вона з обгорток качанів кукурудзи, гілочки та ниток. Кожен з вас виготує квіточку, а разом ми створимо справжній букет.

Тож, відкриваємо роботу нашої творчої майстерні.

2. Практична робота

Перш ніж ми розпочнемо працювати я пропоную вам розподілитися на мікрогрупи.

(Діти отримують картки з назвами квітів: троянда, мак, пролісок, мальва і діляться відповідно на 4 групи)

Робота в групах:

Кожна група отримує інструкцію по виготовленню квітки. Але вона складена не послідовно.

Перше завдання: дітям треба правильно визначити послідовність виконання квітки.

(Діти виконують завдання педагога)

Правильна послідовність виготовлення квітів:

1. Відкладіть окремо 5 вузьких смужок і 5 широких;
2. На кінці кожної вузької смужечки зав'яжіть вузлик, вище вузлика смужку потрібно відрізати (це тичинки нашої квітки);
3. Переходимо до виготовлення пелюсток. Кінці широкої смужки притуліть один до одного і зв'яжіть ниткою, розправте «пелюстку». Так зробіть з усіма широкими смужками;
4. Примотайте зверху гілочки ниткою спочатку тичинки, а потім по колу пелюстки. Все це міцно прив'яжіть до гілочки.
5. Зайві кінчики тичинок і пелюсток обріжте. Місце з'єднання задекоруйте - обмотайте смужечкою.

Молодці! Ви знайшли правильне рішення і можете розпочинати виготовляти квітку. В кінці заняття ми підведемо підсумки роботи нашої майстерні і визначимо найкращого майстра – аматора.

3. Самостійна робота.

Творча справа «Букет з квітів»

Учні повторюють правила безпечної роботи з ножицями. Виготовляють квіти. При необхідності надається додатковий інструктаж та допомога.

III. Підведення підсумків.

Виставка робіт, визначення кращих робіт учнів. Вручення відзнаки «Найкращий майстер-аматор».

Наприкінці, кожна група об'єднує виготовлені квіти в один букет.

Кожен з вас створив квіточку. Сподіваюсь, ви зрозуміли, яке безцінне і неповторне багатство – природа. Будьте завжди мудрим другом для природи. Ми з нею – одне ціле, тому бережіть свою зелену планету.

Вам в походи ходити
І мандрувати, любі діти,
Вмійте ж природу любити,
Кожній стеблинці радіти.
В полі, у лісі, над яром –
Квіти, дерева і трави ...
Цвіту не вирвіть задаром,
Гілки не вткніть для забави.
Оберігайте повсюди
Шлях і стежиночку в гаї.
Все те окрасою буде
Нашого рідного краю.

П. Сиченко

План-конспект заняття гуртка «Народна творчість»

початковий рівень,
1-й рік навчання.

Тема: Народні традиції вишивання рушників.

Мета:

- розширити знання учнів про вишивання як вид декоративно-прикладного мистецтва; ознайомити із українськими народними традиціями вишивання рушників, їх призначенням в побуті, символікою, колористикою;
- розвивати у дітей естетичний смак, творчі здібності;
- виховувати у гуртківців почуття патріотизму: інтересу до історичної спадщини свого народу, шанобливого ставлення та любові до народної творчості, національних традицій та звичаїв українців.

Тип заняття: засвоєння нових знань, вмінь та навичок

Форма організації заняття: групова

Вид заняття: заняття-дослідження

Педагогічна технологія: інформаційна технологія навчання

Обладнання: вишиті рушники, папір в клітинку, кольорові олівці, лінійка, ножиці, тканина, голка, нитка муліне.

Хід заняття.

I. Вступна частина

1. Організаційний момент.
2. Повідомлення теми та мети заняття.

II. Основна частина

1. Викладення нового матеріалу.

(Лунає «Пісня про рушник»
муз. Майбороди П. сл. Малишко А.)

Добрий день, дорогі діти. Щиро вітаю вас у нашій світлиці. Сьогодні у нас трішки незвичне заняття. Ми поринемо у минуле нашого народу, познайомимося з частинкою нашої української історії – вишивкою.

З якими вишитими виробами ви знайомі ?

- Так , це рушники, серветки , скатертини, вишиванки, одяг.

«Історичний екскурс»

Із незапам'ятних часів у багатьох народів світу вишивання – один із найулюбленіших способів прикрашання речей. Це і зрозуміло. Вишивальниці не потрібно спеціального приміщення, дорогих матеріалів, складних інструментів. А шматок тканини, голка й нитки є в кожному домі. Решту вирішить фантазія і майстерність.

Кожна країна може пишатися своїм особливим стилем вишивання. Китайці та японці вишивають шовковими й золотими нитками, зображаючи на тканині драконів, птахів, квіти і пейзажі. У теплих країнах, таких як Іспанія та Італія, вишивають різнокольоровими нитками, створюючи веселі та яскраві малюнки. У Франції та Швейцарії вишивки виконують, здебільшого, білими нитками.

Хто і коли вперше здогадався втілити в узор красу рідної природи, свої переживання й відчуття, залишається невідомим, бо, з огляду на недовговічність тканини й ниток, наука позбавлена можливості точно визначити час виникнення цього мистецтва.

Дані археологічних розкопок, свідчення літописців і мандрівників минулого дозволяють стверджувати, що початок мистецтва вишивання на території України сягає сивої давнини. Елементи символіки орнаментів української вишивки перегукуються з орнаментами, якими прикрашали посуд давні мешканці території нашої країни – трипільські племена .

Вишивка - це найбільш доступний засіб зробити просту, пересічну річ витвором декоративного мистецтва. І саме чудове те, що іншої такої не існує, бо вишивка виконується власноруч, а це у кожної майстрині завжди індивідуально. Вишивання потребувало не тільки майстерності, але й великого терпіння і вважалось не забаганкою, або розвагою, а важливим і потрібним ділом. У побуті українського села значне місце почали займати хатні прикраси, однією з яких є рушник. Подивіться, в нашій світлиці багато рушників.

А що ви знаєте про рушники?

Гра «Рушник» (мозковий штурм)

(Відповіді дітей педагог записує на паперовому макеті рушника.)

Рушником накривають хліб на столі.

- На Великдень накривають паску вишитим рушником , коли йдуть її святити.
- На вишитому рушнику молоді під час весілля дають клятву вірності.
- Рушниками зустрічають сватів, дарують його нареченому.
- Після закінчення жнив зустрічають хліборобів з хлібом - сіллю на вишитім рушникові.

Висновок:

Рушник досить ужитковий атрибут. Із сивої давнини і до наших днів він є частиною народного побуту. Скільки зворушливих спогадів, скільки звичаїв родинного життя пов'язано з ним! А щоб більше дізнатися про різновиди рушників, ми з вами спробуємо поринути у атмосферу минулого і стати на деякий час **дослідниками – етнографами**.

До нашої світлиці завітали гості з різними рушниками. Користуючись їх маленькими підказками, ви повинні визначити де і коли ці рушники використовувались.

Вправа «Мікрофон»

(Діти, до кого потрапляє стилізований мікрофон,
дають відповіді)

Запрошуємо першого гостя .

Перший гість.

Цей рушник називався плечовий. Для кого, на вашу думку, він призначався і при яких обставинах використовувався?

(Відповіді дітей:

- Якщо до хати завітав гість, йому подавали рушник на плече, і називався він плечовий.
- Вода в відеречку - гостечку, вмийся, рушник на кілочку - гостечку, втрися.)

Другий гість.

Мій рушник - утирач, утиральник. Яке його призначення ?

(Відповіді дітей:

- Він висить біля мисника (полиця для зберігання посуду) і слугує для витирання посуду.
- На ньому різноманітні смужечки. Червона - побажання сонця і тепла; коричнева - щаслива дорога; зелена - зустріч із добрими людьми; синя та жовта - символи здоров'я та успіху.

Ласкаво просимо третього гостя.

В мене обрядові рушники і їх декілька. Згадайте, чому? Якщо вам знайомі українські обряди, ви легко визначите призначення кожного з моїх рушників.

(Діти пропонують свої варіанти. При необхідності гість доповнює відповіді дітей .

- В Україні існував звичай: на весні, коли зазеленіли хліба, люди виходили в поле, несучи на руках рушники з хлібом - сіллю, щоб був гарний врожай. І взагалі, хліб і сіль на вишитому рушникові - це ознака щирої гостинності.

- Називався цей рушник обрядовим. Крім того, на обрядовий рушник приймали новонароджене немовля та використовували у весільних та поминальних обрядах.)

Ось і четвертий гість зі своїм рушником.

Ці рушники вішали над вікнами і дверима. А для чого вони були і як називалися, здогадайтеся.

(Діти відповідають.

- Їх називали оберегами, бо люди вірили, що вони оберігатимуть хату від лиха.)

І останній наш гість, будь ласка.

Я приніс рушник, який був головним в домі. А називають його покутник або божничок. Де його вішали?

(Діти відповідають.

- Цей рушник прикрашає ікони у красному куті, у хаті, щоб у ній було красиво і затишно. У святкові дні, коли вся сім'я збиралась разом, на покутник кладуть хліб і сіль. Це головний рушник в домі. Божничок прикривав ікони зверху і з боків, не закриваючи лику.)

Подякуємо нашим гостям за цікаві розповіді .

Розповідь педагога:

А які кольори найчастіше використовуються в українській вишивці?

- Червоний та чорний

Правильно. Чорний – це колір нашої родючої землі, а іноді, це колір смутку. Червоний – це колір калини, щастя ясного сонця, кохання .

З дитинства пам'ятаю рушники,
Що так любовно їх творила мама.
По-українськи хата на святки
Сіяла вишитими рушниками.
На полотні співали солов'ї
І красувались кетяги калини.
Зелений хміль в'юнився по гіллі,
Зоріли в колосках волошки сині.
Неначе долю вишила свою,
Заплівши в неї промінь світанковий,
Кохання, і пісні, і молоду зорю...
Світи мені повік, матусина любове!

(Т. Пишнюк.)

І останнє, що важливо знати про рушники, – це символи та орнаменти , які відтворюють на виробках. Вони бувають геометричні та рослинні.

Геометричні орнаменти – це кружальця, трикутники, ромби, кривульки, лінії, хрестики, зірки. Рослинні - калина, дуб, лілея, мак, троянда, хміль, виноград. А що ж вони означають? Калина – дівоча краса, листя дуба – сила, птах є символом людської душі, він впливає на людську долю. Качки, голуби, жайворонки розміщують у центрі рушника – це символ наречених, а пара птахів є символом подружнього життя. Соловей і зозуля на гілці калини символізує продовження роду. Пави на весільних рушниках – птах сімейного щастя, ластівка – добра звістка.

2. Практична робота.

А зараз в нашій світлиці відбудеться ще одне перетворення. Пропоную вам доторкнутися до скарбів народної мудрості та майстерності і спробувати себе в якості майстрів вишивки. Кожен з вас спробує створити свій власний рушничок.

(Учні знайомляться з технологією виготовлення рушника)

Технологія виготовлення:

1. На папері в клітинку намалюйте олівцями мотив для вишивки.
(Додаток: схеми 1-6 (за вибором)).
2. Підготуйте тканину: розмітьте та виріжте прямокутник 200 x 400 мм.
3. Виготовте торочки (бахрому) на короткій стороні заготовки
4. Підігніть на виворітний бік по основній нитці (по довшій стороні) спочатку на 7 мм, а потім на 10 мм і приметайте швом «уперед голку» .
5. Закріпіть загин підрублювальним швом .
6. Вишійте рушничок хрестиком.

Перш ніж візьметесь до роботи, пригадайте кілька правил безпечної роботи з голкою.

В голок й шпильок гострі жала,
Їх не кидай де попало.
Пам'ятай: під час роботи
Їх не слід тримати в роті.
Голку, завжди пам'ятай,
Без ниток не залишай,
Користуйся обережно
І в свій одяг не встромляй.
Дуже добре звичку мати —
Голку в гольнику тримати.
(І.Дубинський)

3. Самостійна робота учнів.

Виготовлення та вишивка рушничка.

III. Підведення підсумків.

Гра «Коло»

(Діти по колу дають відповідь на запитання: Для кого призначений ваш рушничок і де він буде використовуватися?)

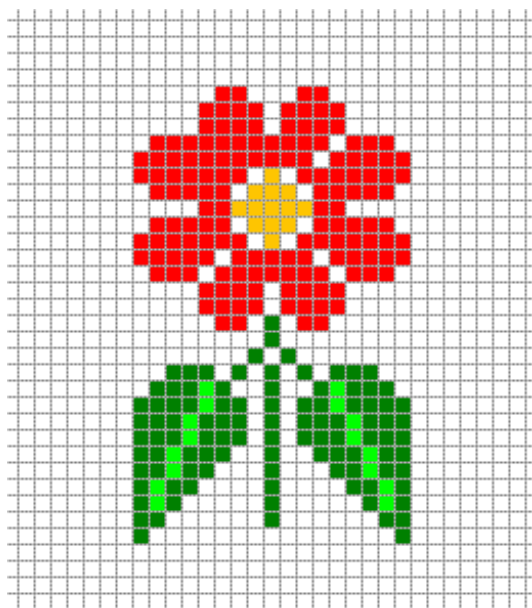

Схема 1

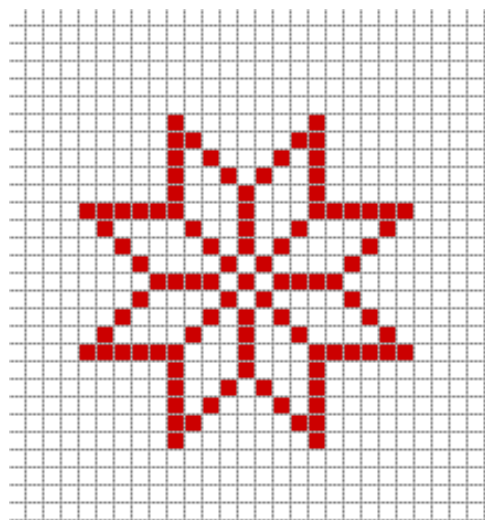

Схема 2

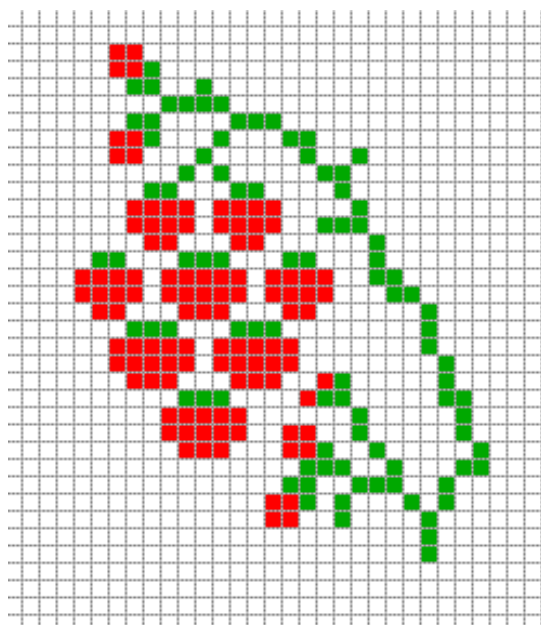

Схема 3

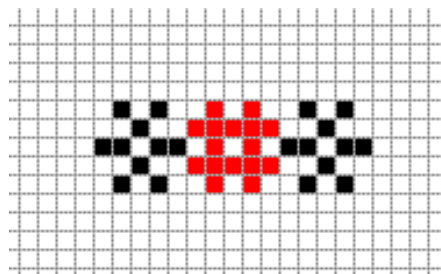

Схема 4

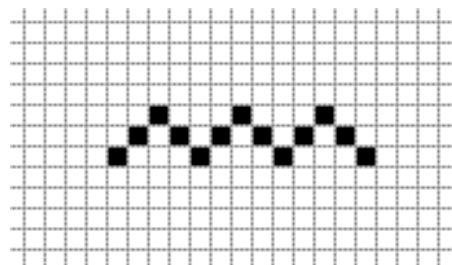

Схема 5

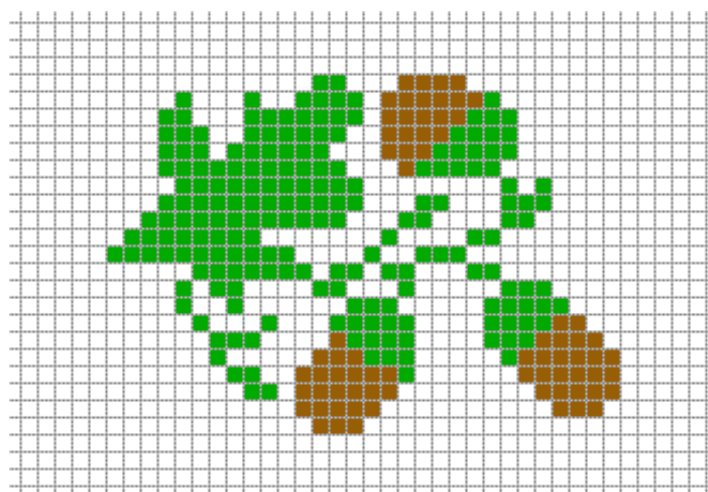

Схема 6

Експрес-подорож «У країні ремесел»

Мета: Розвиток творчих здібностей учнів через організацію пізнавальної дозвіллевої діяльності.

Завдання:

- Поглибити знання дітей з різних видів декоративно-прикладного мистецтва.
- Розвивати навички колективної творчої діяльності.
- Виховувати шанобливе ставлення до українських народних ремесел.

Обладнання: пластилін, кошики з матеріалами для вишивки та різними предметами, папір, олівці або фломастери, соломка, клей, бісер, голки, нитки, ножиці.

Хід гри

Доброго дня, любі діти! Сьогодні ми з вами здійснимо подорож до країни, якої немає на карті, але вона все ж таки існує. Це країна, у якій керує творчість, натхнення і працелюбність. Простяглась вона з півночі до півдня, від заходу до сходу по всій Земній кулі. В неї немає кордонів, а громадяни цієї країни – майстри і захоплені рукоділлям діти та дорослі. Це - країна ремесел, в якій на нас чекає чотири зупинки . Почнемо нашу подорож! Уперед!

I. В першому місці, де ми зупинимося, ми ознайомимося з одним із найдавніших занять людства. Що це, на вашу думку?

Правильно, це **гончарство**.

Гончарство – виготовлення з опаленої гончарної глини різноманітних виробів, зокрема посуду, сакральних предметів, іграшок та предметів для обладнання житла. Це стародавнє ремесло виникло в епоху неоліту. Глина є пластичною під час формування і досить твердою після випалу (близько 900 градусів) . Розквіту гончарства на Україні сприяла наявність у її надрах покладів високоякісних глин, які мають широкий спектр природних барв – від білої, кремової, охристої до червоної, коричневої і темно-сірої . Це зумовило виникнення значних осередків керамічного виробництва на Київщині, Полтавщині, Чернігівщині, Поділлі, Західній Україні, Волині і у нас на Харківщині (Ізюм, Просяне, Нова Водолага). Процесу виготовлення керамічних виробів передувала заготівля глини, яку копали у глинищах. Привезена глина «дозрівала», потім її збивали спеціальним молотом, стругали стругом або дротом, щоб зробити її м'якшою й вилучити домішки. Після виготовлення виробу його ставили підсихати, потім розписували та наносили емаль – поливу і для міцності обпалювали у горні.

На нашій зупинці ви бачите різні керамічні вироби. Роздивіться, кожен регіон має свої особливості .

Щоб вирушити далі ви повинні виконати завдання:

1. Знайти слова, які пов'язані з гончарством у філворді. (додаток 1)
2. Зліпити з пластиліну зразок виробу української традиційної кераміки.
(практична робота)

II. Яка друга наша зупинка, підкаже пісня (звучить пісня «Вишиванка» у виконанні братів Яремчуків)

Як ви здогадалися, друга наша зупинка – **вишивка**. Щоб на неї потрапити, ви повинні за 10 секунд вибрати з кошика все, що має відношення до вишивання (в кошику є потрібні предмети: спеціальні голки, нитки «муліне», канва, ножиці та багато зайвих предметів).

Ось і ця перешкода позаду! Ласкаво просимо до зупинки «вишивка».

Українська народна вишивка - один із найпоширеніших видів народної творчості. Вона сягає своїм корінням у сиву давнину. Наш народ здавна любив оздоблювати свій одяг та інші речі домашнього вжитку вишитими узорами. Народне вишивання – це живе мистецтво, яке постійно розвивається. Вишивки замінюються за своєю технікою виконання й гамою кольорів. Хоч сучасні вишивки де в чому й відрізняються від старовинних, та вони, як і тоді, є окрасою житла й одягу та захоплюють нас своєю досконалістю. Історія народної вишивки на Україні сягає своїм корінням глибини віків. Вишиванням споконвіку займалися жінки, які з покоління в покоління передавали найтипівіші, найяскравіші зразки орнаменту, кольору, вишивальну техніку. Вишивки, передаючи характерні ознаки місцевості, різняться між собою малюнком, технікою виконання та гамою барв. Вишивками традиційно прикрашали не тільки сорочки, рушники, а й домашнє начиння – килими, накидки, в'ючні мішки. За мотивами орнаменти вишивок поділяються на три групи: геометричні, рослинні, зооморфні (тваринні) й відображають елементи символіки стародавніх вірувань, культів.

Щоб вирушити далі ви повинні виконати завдання: придумати і намалювати ескіз орнаменту для вишивки.

(практична робота)

III. Щоб потрапити на наступну зупинку, ми повинні скласти її назву з наданих літер.

(Гра «Склади слово»: учням роздаються окремі літери, а вони повинні скласти з них необхідне слово, використавши всі літери)

Правильно, це **соломоплетіння**.

Плетіння з соломки – також одне з найдавніших ремесел. Цей матеріал не потребував від селянина якихось додаткових витрат, після збору врожаю та вимолоту зерна соломи завжди було вдосталь. Снопамі обмолоченої соломи покривали дахи будинків. Солома йшла на корм худобі, а в неврожайні роки її підмішували в хліб. З неї людина навчилася виготовляти капелюхи, кошики, килимки, діжки для зерна та інше господарське начиння. Також солома завжди була незамінним пластичним матеріалом для створення різних обрядових атрибутів і прикрас.

Щоб продовжити рух далі, відстань до останньої нашої зупинки ми прокладемо сплетеними з соломки ланцюжками. Не гайте часу, беріться до роботи.

(практична робота)

IV. Ось ми і на наступній нашій зупинці. Подивіться, якими виробами вона прикрашена. Так, це прикраси з бісеру: вишита бісером ікона, картина, яка

виконання в техніці бісерного ткацтва, об'ємна скульптура з бісеру «Їжачок». Як цю зупинку назвемо? Так, **бісероплетіння**.

Вироби з намистин, бісеру, нанизаних на кінський волос чи травинку, а пізніше нитку, відомі з найдавніших часів. Ще в Давньому Єгипті та Індії таким намистом прикрашали одяг, шию, руки, ноги. Історія бісеринки почалася з появою скла. Першими почали виготовляти скляні прикраси єгиптяни. Навіть фараони носили прикраси в поєднанні золота і бісеру. Бісер у давні часи дуже цінувався. Так, у Китаї його можна було обміняти на чай та шовк, а в Африці – на золото, рибу, слонячу кістку. Із року в рік бісер розповсюджувався по світу та набирал нових кольорів, форм, удосконалювалось його виробництво. Із XVIII століття й понині лідерство з виготовлення бісеру утримують чехи. Вони навчились гранувати його, покривати різноманітними емалями, що дало можливість виготовляти велику гаму кольорів та розмірів. На нашу батьківщину вперше бісер потрапив у XI столітті, тоді ж з'явилися і перші майстрині. І сьогодні бісероплетінням цікавляться і дорослі, і діти. Не залишився осторонь від цього ремесла і наш гурток. Ви знайомі з багатьма прийомами роботи з бісером, тому останнє завдання в нашій подорожі не буде для вас складним.

Користуючись найпростішим способом бісероплетіння – нанизуванням, кожному з вас потрібно зробити квіточку, яка залишить приємні спогади про нашу зустріч – мандрівку .

(практична робота)

V. Вітаю вас на останній нашій зупинці у шкільному етнографічному музеї, в експозиціях якого знаходяться експонати, виготовлені у техніці народних ремесел. Це – вишитий український одяг, рушники, глиняний посуд, вироби з бісеру та багато інших цікавих речей.

(проводиться невеличка екскурсія по музею)

Ось і завершилася наша чудова мандрівка. Сподіваюся, що ви будете завжди шанобливо ставитися до української культури, традицій нашого народу, докладати зусилля для збереження народних промислів. А на заняттях гуртка наполегливо вдосконалюватимете власні творчі здібності.

Додаток 1

Слова ламаються під прямим кутом.

Н	Е	Ц	Ь	Д	И	Л	Ь	Ц	Е
А	М	А	К	Ж	Р	С	Т	Ш	П
М	О	Д	І	П	А	Л	Р	З	К
У	К	М	Т	Г	Б	В	И	В	Т
К	З	Я	Р	А	К	П	Н	У	З
Л	А	Х	Г	Е	І	Ф	К	А	Б

Відповідь макітра, барильце, куманець, рынка.

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Шабатура Владислав
вихованець зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію
традицій рідного краю та активну участь
у створенні виставки «Диво»

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Малюк Володимир
вихованець зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію
традицій рідного краю та активну участь
у створенні виставки «Диво»

Директор
Харківського історичного музею
Заслужений працівник
культури України

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Яковлев Ярослав
вихованець зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної
спадщини рідного краю та активну участь
у створенні виставки «Диво»

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Вінніченко Софія
вихованка зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної спадщини рідного
краю та активну участь у створенні виставки
«Диво рукотворне»

Директор
Харківського історичного музею
Заслужений працівник
культури України

4 листопада 2015 р.

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Гевардян Мхітар
вихованець зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної спадщини рідного
краю та активну участь у створенні виставки
«Диво»

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Бурейко Максим
учасник зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної спадщини рідного
краю та активну участь у створенні виставки
«Диво»

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Кравцов Сергій
вихованець зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної спадщини рідного
краю та активну участь у створенні виставки
«Диво рукотворне»

Директор
Харківського історичного музею
Заслужений працівник
культури України

4 листопада 2015 р.

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Бурейко Максим
учасник зуртка «Народної творчості»
Змійського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної спадщини рідного
краю та активну участь у створенні виставки
«Диво»

Директор
Харківського історичного музею
Заслужений працівник
культури України

4 листопада 2015 р.

ГРАМОТА

*Відділ освіти Зміївської райдержадміністрації
та комітет районної організації профспілки
працівників освіти і науки*

НАГОРОДЖУЄ

**КУРИЛО
НАТАЛІЮ ВАЛЕРІЇВНУ,**
*керівника гуртків Зміївського ЦДЮТ,
за сумлінну працю, високий професіоналізм,
вагомий внесок у справу виховання підростаючого
покоління та з нагоди святкування
Дня працівників освіти*

Начальник відділу освіти

*Голова комітету районної
організації профспілки*

2015 рік

В.В. Шаповалова

Ю.А. Ситник

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

Курило Наталія Валеріївна
керівник гуртка «Народної творчості»
Зміївського ЦДЮТ

за збереження та популяризацію культурної спадщини рідного краю, вагомий внесок у розвиток соломоплетіння на Слобожанщині та активну участь у створенні виставки «Диво рукотворне».

Директор
Харківського історичного музею
Заслужений працівник
культури України

В. А. Цигульов

4 листопада 2015 р.

